

DOI <https://doi.org/10.5817/CZ.MUNI.P210-9976-2021-18>

TRESTNÉ ČINY OHROZUJÚCE ZVRCHOVANOSŤ V PODMIENKACH SLOVENSKEJ REPUBLIKY

prof. JUDr. Jaroslav Klátik, PhD.; JUDr. Jozef Michalko

Katedra trestného práva, kriminológie, kriminalistiky a forenzných disciplín, Právnická fakulta, Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici

1 Úvodom

Podľa článku I ods. 1 prvá veta Ústavy Slovenskej republiky je Slovenská republika zvrchovaný, demokratický a právny štát¹. Už zo samotného zariadenia a ústavného zakotvenia Slovenskej republiky ako zvrchovaného štátu do prvého článku Ústavy môžeme pozorovať význam samotného pojmu zvrchovanosť vo vzťahu k Slovenskej republike. Pod pojmom zvrchovanosť rozumieme predovšetkým reálne oprávnenie štátu rozhodovať o vnútroštátnych otázkach a tiež o otázkach zahraničnej politiky, a to bez závislosti na inom štáte alebo inej štátnej moci.

Zvrchovanosť môžeme definovať ako štátnu suverenitu², teda výkon štátnej moci na určitom území, ktorý sa vyznačuje nezávislosťou tak do vnútra štátu, ako aj navonok. Štátna suverenita má v rámci existencie daného štátu nezastupiteľnú úlohu, nakoľko pripustením zániku zvrchovanosti alebo jej ohrozením dochádza k praktickému zániku suverenity štátu a štátotvornosti ako takej. Zvrchovanosť ako právo štátu rozhodovať o všetkých štátnych otázkach vnútorného a aj zahraničného charakteru nie je žiadnym vonkajším alebo vnútorným činiteľom vo vzťahu k vlastným občanom obmedzená a existuje bez závislosti na inej štátnej alebo nadštátnej moci.

Obmedzenie alebo delegovanie zvrchovanosti, bez vlastnej, vnútornej vôle Slovenskej republiky – jej ústavných orgánov predstavuje vážne ohrozenie

¹ Pozri článok I ods. 1 zákona č. 460/1992 Zb. Ústavy Slovenskej republiky v platnom znení.

² IVOR, Jaroslav a kol. *Trestné právo hmotné. Osobitná časť 2*. Bratislava: Iura Edition, 2006, s. 294.

ústavného zriadenia a ústavných princípov. Slovenská republika ako subjekt medzinárodného práva a ako účastník viacerých medzinárodných organizácií musí v niektorých prípadoch dodržiavať medzinárodné zmluvy, ktorými je viazaná a tiež plniť medzinárodné záväzky plynúce pre Slovenskú republiku z medzinárodných aktov. V takomto prípade, aj napriek existujúcemu obmedzeniu výlučného práva rozhodovať o vnútroštátnych otázkach štátu, uvedené nemožno považovať za obmedzenie či ohrozenie zvrchovanosti štátu.³

Konanie ohrozujúce suverenitu Slovenskej republiky, ktoré napĺňa skutkovú podstatu niektorého z trestných činov upravených v osobitnej časti Trestného zákona, je pre svoj charakter a dôsledky pre spoločnosť obzvlášť nežiadúcim. Trestné činy ohrozujúce zvrchovanosť Slovenskej republiky, resp. všetky trestné činy proti základom Slovenskej republiky možno už v rámci ich základných skutkových podstát klasifikovať ako zločiny.⁴ Vzhľadom na závažnosť, následky takéhoto konania a hrozbu pre ústavné zriadenie, ktoré vyššie popísané konanie pre spoločnosť prináša, zákonodarca primerane reaguje na túto protispoločenskú a protiprávnu činnosť práve v Trestnom zákone, prostredníctvom ktorého poskytuje ochranu záujmom spoločnosti a štátu pred ohrozovaním nielen zvrchovanosti štátu, ale aj samotného ústavného zriadenia, samostatnosti, bezpečnosti a územnej celistvosti Slovenskej republiky.⁵

Trestné činy proti republike sú vo všeobecnosti upravené v siedmej hlave trestného zákona v rámci dvoch dielov, a to v prvom oddiele trestné činy proti základom republiky – trestný čin vlastizrady, trestný čin úkladov proti Slovenskej republike, trestný čin teroru, trestný čin záškodníctva a trestný čin sabotáže. Druhy diel upravuje trestné činy ohrozujúce bezpečnosť štátu, a to trestný čin vyzvedačstva a trestný čin ohrozenia utajovanej skutočnosti.

Trestné činy ohrozujúce zvrchovanosť Slovenskej republiky, ako už bolo vyššie naznačené, sú upravené v siedmej hlave prvom diele osobitnej časti nášho hmotnoprávneho trestného kódexu – v zákone č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon. Aj keď sa v praxi nestretávame s konaním, ktoré by bolo potencionálne schopné naplniť skutkovú podstatu niektorého z týchto

³ IVOR, Jaroslav a kol. *Trestné právo hmotné. Osobitná časť 2*. Bratislava: Iura Edition, 2006, s. 294.

⁴ *Ibid.*, s. 292.

⁵ *Ibid.*, s. 290.

trestných činov, respektíve tieto prípady nie sú natoľko početné, nemôžeme spáchanie niektorého z týchto trestných činov úplne vylúčiť a ochranu suverenity nášho štátu podceňovať, a to najmä z dôvodu polarizácie našej spoločnosti, ku ktorej v poslednom období výrazne dochádza.

2 Vlastizrada

Vlastizrada ako obzvlášť závažný zločin⁶ podľa ustanovenia § 311 siedmej hlavy osobitnej časti Trestného zákona sa vyznačuje najväčšou mierou nebezpečnosti a závadovosti pre spoločnosť a štátne zriadenie, územnú celistvosť, obranyschopnosť a samotnú zvrchovanosť Slovenskej republiky, a teda ako najzávažnejší trestný čin je tento ako prvý medzi trestnými činmi proti základom republiky. Pri trestnom čine vlastizrady je trestnosť založená aj pri jednotlivých formách prípravy na tento trestný čin.⁷

Základným znakom trestného činu vlastizrady je, že na naplnenie jeho skutkovej podstaty zákon predpokladá naplnenie skutkovej podstaty niektorého z ostatných trestných činov siedmej hlavy osobitnej časti Trestného zákona⁸, na ktoré vo svojej skutkovej podstate odkazuje,⁹ občanom Slovenskej republiky, a to kvalifikovaným spôsobom – v spojení s cudzou mocou alebo cudzím činiteľom, ktoré môže byť priame alebo nepriame.¹⁰

Subjekt trestného činu vlastizrady je špeciálnym, kedy páchatelom môže byť výlučne občan Slovenskej republiky.¹¹ Skutková podstata trestného činu vlastizrady nevyklučuje, aby subjekt, ktorý je naším štátnym občanom, nemal súčasne občianstvo aj iného štátu.¹² Najväčšia závažnosť tohto trestného činu spočíva v skutočnosti, že je to práve občan Slovenskej republiky, ktorý sa v úmysle ohroziť ústavné zriadenie, zvrchovanosť, územnú celistvosť a obranyschopnosť Slovenskej republiky spojil s cudzou mocou alebo

⁶ IVOR, Jaroslav a kol. *Trestné právo hmotné. Osobitná časť 2*. Bratislava: Iura Edition, 2006, s. 292.

⁷ Ibid., s. 298.

⁸ Pozri § 311 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestného zákona v platnom znení.

⁹ IVOR, Jaroslav a kol. *Trestné právo hmotné. Osobitná časť 2*. Bratislava: Iura Edition, 2006, s. 296.

¹⁰ Ibid., s. 297.

¹¹ Ibid., s. 297.

¹² ČENTĚŠ, Jozef a kol. *Trestný zákon. Veľký komentár*. Bratislava: Eurokódex, 2013. Dostupné z: <https://www.epi.sk/eurokodex-komentar/Eurokodex-komentar-zakona-c-300-2005-Z-z.htm?fid=2597117&znenie=2020-01-01> [cit. 10. 14. 2021].

cudzím činiteľom, teda toto svoje konanie ohrozujúce záujmy Slovenskej republiky koordinuje. Pri účastníctve na trestnom čine vlastizrady už však štátne občianstvo nie je rozhodujúce a účastníkom tohto trestného činu môže byť akákoľvek osoba bez ohľadu na jej občianstvo.

Subjektívna stránka trestného činu vlastizrady je založená na úmyselnom zavinení páchatel'a nielen vo vzťahu k spáchaniu skutku, ale aj vo vzťahu k spojeniu páchatel'a s cudzou mocou alebo cudzím činiteľom.

Spojením sa s cudzou mocou a cudzím činiteľom rozumieme najmä nadviazanie kontaktu a koordináciu konania občana Slovenskej republiky, ktorý svoje konanie vykonáva najmä za účelom naplnenia záujmov týchto cudzích subjektov. Cudzou mocou pritom rozumieme vojenské zoskupenia cudzích štátov alebo ich iné zoskupenia najčastejšie tvoriace vojenskými funkcionármi alebo štátnymi úradníkmi, prípadne inými osobami pôsobiacimi na úseku vojenského spravodajstva.¹³ Od cudzej moci je potrebné odlíšiť cudzieho činiteľ'a, ktorý nie je predstavovaný zoskupením cudzieho štátu, ale môže ísť o subjekt (fyzickú alebo právnickú osobu), ktorý má vzhľadom na svoje postavenie vplyv na štátnej alebo medzištátnej úrovni.¹⁴ Je však potrebné podotknúť, že tento cudzí subjekt by mal byť pre naplnenie skutkovej podstaty trestného činu vlastizrady skutočným a reálnym, a teda nielen domnelým, prípadne v mysli vykonštruovaným samotným páchatel'om takéhoto trestného činu.

Nebezpečnosť konania, ktoré naplní skutkovú podstatu trestného činu vlastizrady je aj náležite sankcionovaná a to tak, že za spáchanie trestného činu vlastizrady možno páchatel'ovi uložiť trest odňatia slobody na pätnásť až dvadsaťpäť rokov, alebo aj trest odňatia slobody na doživotie.¹⁵

3 Úklady proti Slovenskej republike

Úklady proti Slovenskej republike je ďalším so zákonom ustanovených trestných činov patriacim do skupiny trestných činov proti štátu, ktorých

¹³ ČENTÉŠ, Jozef a kol. *Trestný zákon. Veľký komentár*. Bratislava: Eurokódex, 2013. Dostupné z: <https://www.epi.sk/eurokodex-komentar/Eurokodex-komentar-zakona-c-300-2005-Z-z.htm?fid=2597117&znenie=2020-01-01> [cit. 10. 14. 2021].

¹⁴ IVOR, Jaroslav a kol. *Trestné právo hmotné. Osobitná časť 2*. Bratislava: Iura Edition, 2006, s. 297.

¹⁵ Pozri § 311 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestného zákona v platnom znení.

objektom je záujem spoločnosti na ochrane ústavného zriadenia, samostatnosti a zvrchovanosti štátu.¹⁶

Úklady môžeme charakterizovať ako konanie páchatel'a v neprospech a na škodu štátu – Slovenskej republiky spočívajúce v snahe zmeniť ústavné zriadenie, porušiť samostatnosť štátu, jeho zvrchovanosť alebo územnú celistvosť. Vzhľadom na závažnosť je trestný čin úkladov aj v súvislosti so zákonom stanovenou trestnou sadzbou v základnej skutkovej podstate charakterizovaný ako obzvlášť závažný zločin.¹⁷

K úkladom zo strany páchatel'a dochádza násilnou formou alebo hrozbou násilia, čo znamená, že páchatel' sa pri páchaní trestného činu dopustí fyzického násilia voči inej osobe alebo voči veci patriacej inej osobe, alebo tiež v prípade, kedy páchatel' ist'ou dovedie inú osobu do stavu bezbrannosti.

Páchatel'om trestného činu úkladov proti Slovenskej republike môže byť ktorákolvek trestne zodpovedaná fyzická osoba, a teda môžeme hovoriť o subjekte všeobecnom.¹⁸

Skutkovú podstatu trestného činu úkladov proti Slovenskej republike pritom naplňa už pokus o spáchanie popísaného konania predstavujúceho objektívnu stránku skutkovej podstaty trestného činu úkladov, preto je spáchanie trestného činu úkladov v štádiu pokusu vylúčené. Do úvahy však prichádza trestnosť prípravy na spáchanie trestného činu úkladov.¹⁹ Zákonodarca pri páchatel'ovi, ktorý sa dopustí trestného činu úkladov hoc len v štádiu pokusu, upravuje trestnú sadzbu v rozmedzí desať až dvanásť rokov.²⁰ Sprisnená skutková podstata s trestnou sadzbou pätnásť až dvadsaťpäť rokov sa týka prípadov, ak v dôsledku spáchania trestného činu dôjde k usmrteniu viacerých osôb alebo dôjde k spôsobeniu škody veľkého rozsahu. Rovnako sa vyššia trestná sadzba vzťahuje na prípady, kedy páchatel' spácha úklady voči Slovenskej republike ako člen nebezpečného zoskupenia, ako verejný činiteľ alebo spácha trestný čin za krízovej situácie. V uvedených prípadoch kvalifikujúcich prísnejšiu trestnú sadzbu možno uložiť aj trest odňatia slobody na doživotie.²¹

¹⁶ IVOR, Jaroslav a kol. *Trestné právo hmotné. Osobitná časť 2*. Bratislava: Iura Edition, 2006, s. 298.

¹⁷ *Ibid.*, s. 292.

¹⁸ *Ibid.*, s. 300.

¹⁹ *Ibid.*, s. 302.

²⁰ Pozri § 312 ods. 1 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestného zákona v platnom znení.

²¹ Pozri § 312 ods. 2 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestného zákona v platnom znení.

Pri treste úkladov proti Slovenskej republike môže dôjsť k jednočinnému súbehu s ďalšími trestnými činmi ohrozujúcimi zvrchovanosť Slovenskej republiky, a to s trestným činom teroru, a trestným činom záškodníctva. Jednočinný súbeh je však vylúčený s trestným činom vlastizrady, nakoľko skutková podstata tohto trestného činu spočíva, okrem iného tiež v spáchaní úkladov voči Slovenskej republike za predpokladu spojenia sa páchatel'a s cudzou mocou alebo s cudzím činiteľom.²²

4 Teror

Trestný čin teroru zákon upravuje v ustanovení § 313, ktoré predstavuje prvú základnú skutkovú podstatu spočívajúcu v konaní páchatel'a, ktorý v úmysle poškodiť ústavné zriadenie Slovenskej republiky úmyselne usmrťí inú osobu.²³ Trestný čin teroru je už v základnej skutkovej podstate obzvlášť závažným zločinom.²⁴

Z takto koncipovanej skutkovej podstaty trestného činu teroru je zrejmé, že na jej naplnenie sa vyžaduje úmyselné konanie páchatel'a jednak vo vzťahu k poškodeniu ústavného zriadenia a jednak v úmyselnom konaní vo vzťahu k usmrteniu osoby. Z uvedeného dôvodu objektom trestného činu nie je len záujem štátu na ochrane ústavného zriadenia a zvrchovanosti, ale aj na ochrane života osôb.²⁵ V prípade trestného činu teroru tak k primárnemu objektu pristupuje objekt sekundárny, ktorým je, ako už bolo vyššie uvedené, život a zdravie jednotlivca.²⁶

Poškodenie ústavného zriadenia v zmysle zákonom vymedzenej skutkovej podstaty trestného činu teroru spočíva v znefunkčnení alebo v obmedzení fungovania demokratického systému základných práv a slobôd alebo v inom spôsobe narušenia demokratického systému štátu.

²² ČENTĚŠ, Jozef a kol. *Trestný zákon. Veľký komentár*. Bratislava: Eurokódex, 2013. Dostupné z: <https://www.epi.sk/eurokodex-komentar/Eurokodex-komentar-zakona-c-300-2005-Z-z.htm?fid=2597117&znenie=2020-01-01> [cit. 10. 14. 2021].

²³ Pozri § 313 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestného zákona v platnom znení.

²⁴ IVOR, Jaroslav a kol. *Trestné právo hmotné. Osobitná časť 2*. Bratislava: Iura Edition, 2006, s. 292.

²⁵ ČENTĚŠ, Jozef a kol. *Trestný zákon. Veľký komentár*. Bratislava: Eurokódex, 2013. Dostupné z: <https://www.epi.sk/eurokodex-komentar/Eurokodex-komentar-zakona-c-300-2005-Z-z.htm?fid=2597117&znenie=2020-01-01> [cit. 10. 14. 2021].

²⁶ IVOR, Jaroslav a kol. *Trestné právo hmotné. Osobitná časť 2*. Bratislava: Iura Edition, 2006, s. 303.

Rovnako ako pri trestnom čine úkladov, trestný podľa základnej skutkovej podstaty je už pokus o spáchanie trestného činu teroru. Pri naplnení základnej skutkovej podstaty zákon umožňuje uložiť trest odňatia slobody v rozsahu dvadsať až dvadsaťpäť rokov, prípadne aj trest odňatia slobody na doživotie.²⁷

V ustanovení § 314 ods. 1 Trestného zákona zákonodarca stanovuje druhú samostatnú skutkovú podstatu trestného činu teroru, kedy sa tohto dopúšťa osoba, ktorá sa zmocní rukojemníka a hrozí, že ho usmrtí alebo že mu spôsobí ujmu na zdraví, alebo inú ujmu s cieľom vynútiť si splnenie podmienok poškodzujúcich ústavné zriadenie Slovenskej republiky. Pri páchaní trestného činu teroru podľa uvedenej skutkovej podstaty páchatel' využíva rukojemníka, ktorým môže byť akákoľvek fyzická osoba, a prostredníctvom neho vynucuje splnenie svojich požiadaviek smerujúcich k poškodeniu ústavného zriadenia.²⁸ Aj v prípade tejto skutkovej podstaty sa pre naplnenie subjektívnej stránky trestného činu vyžaduje úmyselné zavinenie.²⁹ Trestná sadzba za spáchanie trestného činu teroru v danej forme sa pohybuje v rozmedzí od sedem až dvanásť rokov.

Ak sa páchatel' dopustí konania, ktoré možno kvalifikovať ako trestný čin teroru podľa skutkovej podstaty v ustanovení § 314 Trestného zákona, avšak nedôjde k usmrteniu osoby, ale k spôsobeniu ťažkej ujmy zdraví, alebo páchatel' spácha tento čin na chránenej osobe alebo závažnejším spôsobom konania, potrestá sa trestom odňatia slobody na dvanásť až dvadsať rokov. Naopak prísnejší trest odňatia slobody na doživotie alebo v rozmedzí pätnásť až dvadsať päť rokov hrozí páchatel'ovi, ktorý spáchaním trestného činu teroru spôsobí smrť viacerých osôb, alebo spácha trestný čin ako člen nebezpečného zoskupenia, alebo za krízovej situácie.³⁰

Vzhľadom na to, že konaním, ktoré spĺňa znaky trestného činu teroru, možno naplniť skutkovú podstatu trestného činu vlastizrady, je vylúčený jednočinný súbeh s týmto trestným činom a vzhľadom na obsah objektívnej stránky predstavujúcej tiež úmysel usmrtiť inú osobu je jednočinný súbeh vylúčený aj s trestným činom úkladnej vraždy.

²⁷ Pozri § 313 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestného zákona v platnom znení.

²⁸ IVOR, Jaroslav a kol. *Trestné právo hmotné. Osobitná časť 2*. Bratislava: Jura Edition, 2006, s. 305.

²⁹ Pozri § 314 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestného zákona v platnom znení.

³⁰ Pozri § 314 ods. 2, ods. 3 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestného zákona v platnom znení.

Za spáchanie trestného činu teroru je možné vyvodit' trestnú zodpovednosť vrátane fyzickej osoby dokonca aj voči osobe právnickej podľa ustanovení osobitného zákona č. 91/2016 Z. z. o trestnej zodpovednosti právnických osôb a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorým bola do právneho poriadku Slovenskej republiky zavedená trestnoprávna zodpovednosť právnických osôb a ktorým došlo k prelomeniu dlhodobo uplatňovanej trestnoprávnej zásady individuálnej trestnej zodpovednosti. Zaujímavosťou je, že trestný čin teroru je jediným trestným činom proti republike, za ktorý môže byť v zmysle ustanovenia § 3 zákona č. 91/2016 Z. z. právnická osoba trestne zodpovedná.³¹ Je však potrebné povedať, že trestná zodpovednosť právnickej osoby za spáchanie trestného činu teroru nie je primárne výsledkom zámeru zákonodarcu, ale svoj základ má a táto vychádza z medzinárodnej právnej úpravy, ktorej cieľom je okrem iného boj s terorizmom. Trestný čin teroru bol medzi trestné činy právnických osôb zaradený pod vplyvom a na podklade viacerých medzinárodných právnych aktov, najmä Rámcového rozhodnutia Rady 2002/475/SVV zo dňa 13. 06. 2002 o boji proti terorizmu.³²

5 Záškodníctvo

Trestným činom záškodníctva páchatel' ohrozuje ústavné zriadenie alebo obranyschopnosť Slovenskej republiky tým, že vydá skupinu osôb do nebezpečenstva smrti, ťažkej ujmy na zdraví alebo cudzí majetok do nebezpečenstva škody veľkého rozsahu tým, že spôsobí požiar, povodeň alebo poruchu, či haváriu prostriedku hromadnej prepravy, alebo škodlivý účinok výbušnín, plynu, elektriny, rádioaktivity alebo iných podobne nebezpečných látok alebo síl, alebo nebezpečenstvo zvýši, alebo sťaží jeho odvrátenie alebo zmiernenie, alebo sa dopustí iného podobného nebezpečného konania.³³

Obdobne ako pri trestnom čine teroru popri ochrane zvrchovanosti, obranyschopnosti a ústavného zriadenia krajiny je cieľom zákonodarcu

³¹ Pozri § 3 zákona č. 91/2006 Z. z., o trestnej zodpovednosti právnických osôb a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

³² Pozri Rámcové rozhodnutie Rady 2002/475/SVV zo dňa 13. 6. 2002 o boji proti terorizmu.

³³ Pozri § 315 ods. 1 písm. a), písm. b) zákona č. 300/2005 Z. z. Trestného zákona v platnom znení.

poskytovať ochranu zdraviu a životu fyzických osôb a tiež chrániť majetok tak vo vlastníctve štátu, ako aj majetok iných osôb a subjektov.³⁴

Trestný čin záškodníctva sa svojou skutkovou podstatou ponáša na trestný čin všeobecného ohrozenia podľa ustanovenia § 284 Trestného zákona. Rozdiel medzi skutkovými podstatami trestného činu záškodníctva a všeobecného ohrozenia môžeme vidieť len vo vzťahu k pohnútke páchatel'a.³⁵ Pri trestnom čine záškodníctva je pohnútka páchatel'a daná jeho úmyslom poškodiť ústavné zriadenie alebo obranyschopnosť Slovenskej republiky. Trestnosť činu zakladá samotné ohrozenie štátneho zriadenia či vyvolanie všeobecného nebezpečenstva, pričom nie je nevyhnutné, aby spáchaním tohto trestného činu došlo aj k poškodeniu štátneho zriadenia alebo narušeniu obranyschopnosti.³⁶

Pri páchatel'ovi trestného činu záškodníctva sa vo vzťahu k subjektívnej stránke trestného činu skúma úmyselné zavinenie a tiež pohnútka páchatel'a, ktorá ako už bolo uvedené, odlišuje trestný čin záškodníctva od trestného činu všeobecného ohrozenia.³⁷

Pri naplnení skutkovej podstaty trestného činu záškodníctva súd uloží páchatel'ovi trest odňatia slobody vo výmere sedem až dvanásť rokov.³⁸ Zvýšená trestná sadzba dvanásť až dvadsať rokov sa týka prípadov, ak páchatel' spáchaním trestného činu spôsobí väčšiu škodu, alebo spácha skutok závažnejším spôsobom konania, alebo na chránenej osobe.³⁹ Trestnú sadzbu pätnásť až dvadsaťpäť rokov alebo až trest odňatia slobody na doživotie zákon ukladá páchatel'ovi, ktorý spôsobí ním ťažkú ujmu na zdraví alebo smrť, spôsobí škodu veľkého rozsahu alebo iný obzvlášť závažný následok, alebo trestný čin sabotáže spácha ako člen nebezpečného zoskupenia.⁴⁰ Rozmedzie trestnej sadzby trestu odňatia slobody na dvadsať až dvadsať

³⁴ IVOR, Jaroslav a kol. *Trestné právo hmotné. Osobitná časť 2*. Bratislava: Iura Edition, 2006, s. 313.

³⁵ ČENTĚŠ, Jozef a kol. *Trestný zákon. Veľký komentár*. Bratislava: Eurokódex, 2013. Dostupné z: <https://www.epi.sk/eurokodex-komentar/Eurokodex-komentar-zakona-c-300-2005-Z-z.htm?fid=2597117&znenie=2020-01-01> [cit. 10. 14. 2021].

³⁶ Pozri § 284 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestného zákona v platnom znení.

³⁷ IVOR, Jaroslav a kol. *Trestné právo hmotné. Osobitná časť 2*. Bratislava: Iura Edition, 2006, s. 311.

³⁸ Pozri § 315 ods. 1 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestného zákona v platnom znení.

³⁹ Pozri § 315 ods. 2 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestného zákona v platnom znení.

⁴⁰ Pozri § 315 ods. 3 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestného zákona v platnom znení.

päť rokov alebo doživotie je upravené aj v rámci ďalšej kvalifikovanej skutkovej podstaty, ktorá sa týka prípadov spôsobenia ťažkej ujmy na zdraví viacerých osôb alebo smrti viacerých osôb alebo spáchania trestného činu záškodníctva za krízovej situácie.⁴¹

V prípade záškodníctva zákon upravuje samostatnú skutkovú podstatu trestného činu, ktorého sa dopúšťa aj páchatel, ktorý úmyselne s cieľom ohroziť ústavné zriadenie alebo obranyschopnosť Slovenskej republiky zničí cudziu alebo vlastnú vec, alebo túto poškodí alebo ju urobí nepoužiteľnou. Skutková podstata podľa ustanovenia § 316 sa ponáša na niektoré najmä majetkové trestné činy, ako je poškodzovanie cudzej veci podľa § 245 s rozdielom v pohnutí páchatel'a, ktorou naproti trestnému činu záškodníctva nie je úmysel ohroziť alebo poškodiť ústavné zriadenie alebo obranyschopnosť štátu.⁴² Pri naplnení skutkovej podstaty záškodníctva podľa ustanovenia § 316 Trestného zákona, zákonodarca povoľuje uloženie trestu odňatia slobody na štyri až desať rokov, alebo na desať až dvadsať päť rokov, ak sa páchatel dopustí popísaného konania za krízovej situácie.⁴³

Spáchanie trestného činu záškodníctva nie je možné v jednočinnom súbehu s trestným činom vlastizrady, sabotáže a tiež v jednočinnom súbehu s trestnými činmi všeobecného ohrozenia, úkladnej vraždy, vraždy, zabitia, usmrtenia, ublíženia na zdraví a poškodzovania cudzej veci.⁴⁴

6 Sabotáž

Posledným z trestných činov ohrozujúcich zvrchovanosť Slovenskej republiky je trestný čin sabotáže upravený v ustanovení § 317 Trestného zákona. Sabotáže sa dopúšťa ten, kto s cieľom poškodiť ústavne zriadenie alebo obranyschopnosť nášho štátu zneužije svoje zamestnanie, povolanie postavenie alebo funkciu, prípadne svojím iným konaním sa snaží o zmarenie

⁴¹ Pozri § 315 ods. 4 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestného zákona v platnom znení.

⁴² Ivor, J. a kol. *Trestné právo hmotné. Osobitná časť 2*. Bratislava: Iura Edition, 2006, s. 313.

⁴³ Pozri § 316 ods. 1, ods. 2 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestného zákona v platnom znení.

⁴⁴ ČENTĚŠ, Jozef a kol. *Trestný zákon. Veľký komentár*. Bratislava: Eurokódex, 2013. Dostupné z: <https://www.epi.sk/eurokodex-komentar/Eurokodex-komentar-zakona-c-300-2005-Z-z.htm?fid=2597117&znenie=2020-01-01> [cit. 10. 14. 2021].

alebo sťažovanie plnenia dôležitej úlohy štátneho orgánu, ozbrojených síl alebo ozbrojeného zboru, právnickej osoby.⁴⁵

Marenie plnenia dôležitej úlohy pritom znamená konať smerom k tomu, aby plnenie tejto úlohy bolo znemožnené aspoň po určitú dobu. Sťažovať plnenie dôležitej úlohy zas znamená vytvárať také podmienky, aby na jej splnenie bolo potrebné vynaložiť viac času, prostriedkov, energie, ako by bolo za normálnych okolností potrebné.⁴⁶

Skutková podstata trestného činu sabotáže je naplnená tiež v prípade, ak osoba s vyššie uvedeným úmyslom využije svoje zamestnanie, postavenie, povolanie alebo funkciu a v rámci činnosti štátneho orgánu, ozbrojených síl alebo ozbrojeného zboru, prípadne pri plnení úlohy právnickej osoby spôsobí poruchu (porucha v činnosti chránenej inštitúcie vyjadruje stav, keď táto nie je schopná po určitú dobu plniť svoje úlohy) alebo závažnú škodu.⁴⁷

Z uvedeného možno vyvodit', že pri posudzovaní subjektívnej stránky trestného činu sabotáže musí byť naplnený úmysel páchatel'a a tiež pohnútka páchatel'a smerujúca k poškodeniu ústavného zriadenia alebo obranyschopnosti Slovenskej republiky.⁴⁸ Subjektom, a teda páchatel'om tohto trestného činu je primárne ten, komu z jeho zamestnania, povolania, postavenia alebo funkcie vyplývajú určité práva a povinnosti, ktoré pri plnení zverených úloh porušil, čiže z hľadiska právnej teórie hovoríme o tzv. špeciálnom subjekte.⁴⁹ Nie je však vylúčené, aby páchatel'om trestného činu bol aj subjekt všeobecný, a teda ktorákoľvek fyzická osoba, ktorá iným, v zákone bližšie nešpecifikovaným konaním, ohrozí ústavné zriadenie a obranyschopnosť Slovenskej republiky.⁵⁰

⁴⁵ Pozri § 317 ods. 1 písm. a) zákona č. 300/2005 Z. z. Trestného zákona v platnom znení.

⁴⁶ IVOR, Jaroslav a kol. *Trestné právo hmotné. Osobitná časť 2*. Bratislava: Iura Edition, 2006, s. 316–317.

⁴⁷ Pozri § 317 ods. 1 písm. b) zákona č. 300/2005 Z. z. Trestného zákona v platnom znení.

⁴⁸ ČENTĚŠ, Jozef a kol. *Trestný zákon. Veľký komentár*. Bratislava: Eurokódex, 2013. Dostupné z: <https://www.epi.sk/eurokodex-komentar/Eurokodex-komentar-zakona-c-300-2005-Z-z.htm?fid=2597117&znenie=2020-01-01> [cit. 10. 14. 2021].

⁴⁹ IVOR, Jaroslav a kol. *Trestné právo hmotné. Osobitná časť 2*. Bratislava: Iura Edition, 2006, s. 318.

⁵⁰ ČENTĚŠ, Jozef a kol. *Trestný zákon. Veľký komentár*. Bratislava: Eurokódex, 2013. Dostupné z: <https://www.epi.sk/eurokodex-komentar/Eurokodex-komentar-zakona-c-300-2005-Z-z.htm?fid=2597117&znenie=2020-01-01> [cit. 10. 14. 2021].

Pri naplnení základnej skutkovej podstaty môže súd uložiť páchateľovi trestného činu sabotáže trest odňatia slobody na štyri až desať rokov.¹ Aj v tomto prípade zákonodarca upravuje v kvalifikovanej skutkovej podstate osobitné spôsoby konania a prit'azujúce okolnosti, ako napríklad spôsobenie väčšej škody, spôsobenie ťažkej ujmy na zdraví, ktoré podmieňujú uloženie vyššej trestnej sadzby trestu odňatia slobody, a to na desať až pätnásť rokov.² Trest odňatia slobody na pätnásť až dvadsaťpäť rokov alebo dokonca trest odňatia slobody na doživotie súd uloží páchateľovi, ak sa dopustí sabotáže a spôsobí ním ťažkú ujmu na zdraví viacerým osobám alebo smrť viacerých osôb, spôsobí ním škodu veľkého rozsahu alebo iný obzvlášť závažný následok, alebo spácha trestný čin ako člen nebezpečného zoskupenia, alebo za krízovej situácie.³

Trestný čin sabotáže nemožno spáchať v jednočinnom súbehu s trestným činom vlastizrady a tiež s trestným činom zneužívania právomoci verejného činiteľa.

7 Záverom

Napriek tomu, že môžeme povedať, že trestné činy ohrozujúce zvrchovanosť sa v podmienkach Slovenskej republiky v súčasnosti nevyskytujú a prípadný ich určitý výskyt bol prítomný len v latentnej podobe, je pre ich spoločenskú nebezpečnosť dôležité dôsledne monitorovať prostredníctvom bezpečnostných zložiek Slovenskej republiky akékoľvek prejavy, ktoré by mohli viesť k ohrozeniu ústavného zriadenia, štátnej suverenity, samostatnosti, územnej celistvosti a bezpečnosti Slovenskej republiky.

Polarizácia spoločnosti najmä v poslednom období totiž nevyklučuje ani spáchanie trestných činov, o ktorých existencii nemá laická verejnosť takmer žiadnu vedomosť a ktorých praktický výskyt sme doteraz v spoločnosti mohli badať len minimálne.

Možno preto tvrdiť, že je to práve naša spoločenská nepripravenosť, ktorá robí prípadné spáchanie niektorého z týchto trestných činov, o to nebezpečnejším.

¹ Pozri § 317 ods. 1 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestného zákona v platnom znení.

² Pozri § 317 ods. 2 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestného zákona v platnom znení.

³ Pozri § 317 ods. 3 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestného zákona v platnom znení.

Summary

Criminal Offenses Threatening Sovereignty in the Conditions of the Slovak Republic

Criminal offenses threatening sovereignty in the conditions of the Slovak Republic are regulated in the seventh chapter of a special part of the Criminal Code as Crimes against the Republic. Criminal offenses threatening sovereignty in the conditions of the Slovak Republic are particularly dangerous for their effects on society and therefore, despite their very small occurrence, it is important that the security forces in the Slovak Republic sufficiently monitor the proceedings that could fulfill the factual nature of the crimes threatening sovereignty. The fact that these crimes, threatening sovereignty, do not occur in society makes them all the more dangerous.